

Problemy i poglądy

DOI: 10.26354/bb.1.1.98.2025

Krzysztof Kil*

ORCID: 0000-0002-2575-7806

kilk@uek.krakow.pl

Ewa Miklaszewska**

ORCID: 0000-0003-2208-683X

miklasze@uek.krakow.pl

Wpływ systemów gwarancji depozytów na stabilność banków – doświadczenia okresów niestabilności systemowej¹

Streszczenie

Gwarantowanie depozytów jest kluczowym elementem sieci bezpieczeństwa finansowego, która stabilizuje system bankowy. Epizod niestabilności systemowej w USA w marcu 2023 r. wywołał kryzys zaufania, czy istniejące ramy gwarantowania depozytów odpowiednio chronią odporność banków na panikę i wstrząsy. Artykuł analizuje i testuje niektóre założenia toczącej się obecnie debaty na temat reformy unijnego pakietu zarządzania kryzysowego i gwarantowania depozytów (CMDI). Podstawowe wnioski płynące z przeglądu literatury i z badania empirycznego stanowią, że cechy fundamentalne, takie jak właściwa kapitalizacja i rentowność banków mają kluczowe znaczenie dla utrzymania stabilności, natomiast niektóre propozycje

* Krzysztof Kil – adiunkt w Katedrze Bankowości i Globalnego Systemu Finansowego Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

** Ewa Miklaszewska – profesor, Kierownik Katedry Bankowości i Globalnego Systemu Finansowego Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

¹ Publikacja prezentuje wyniki badań naukowych przeprowadzonych w ramach projektu nr PRW/WPOT/2023/0014 finansowanego ze środków subwencji przyznanej Uniwersytetowi Ekonomicznemu w Krakowie.

nowej dyrektywy CMDI są zasadne i zwiększą stabilność unijnego systemu bankowego. Przeprowadzone badanie empiryczne potwierdza główne wnioski z debaty, że runy i paniki bankowe zależą nie tylko od zakresu i poziomu gwarantowania depozytów w ramach krajowych systemów gwarancyjnych oraz że wolumen niegwarantowanych depozytów hurtowych w krajach UE nie stanowi poważnego zagrożenia dla stabilności sektora bankowego jako czynnik izolowany.

Słowa kluczowe: systemy gwarantowania depozytów, dyrektywa CMDI, stabilność finansowa, kryzys systemowy 2023 roku, niegwarantowane depozyty

Kody JEL: G21, G28, G32, K23

The impact of deposit guarantee schemes on bank stability – the experience of periods of systemic instability

Abstract

Deposit guaranteeing is a key component of the financial safety net that stabilises the banking system. The March 2023 episode of systemic instability in the US triggered a crisis of confidence as to whether the existing deposit guarantee framework adequately protects banks' resilience to panics and shocks. The article analyses and tests some of the assumptions of the ongoing debate on reforming the EU Crisis Management and Deposit Insurance (CMDI) package. The main conclusions of the literature review and the empirical study are that fundamental features such as adequate capitalisation and profitability of banks are crucial to maintain stability, while some of the proposals of the new CMDI are legitimate and will enhance the stability of the EU banking system. The empirical study confirms the main conclusions of the debate that bank runs and panics depend not only on the extent and level of deposit guarantee under national guarantee schemes, and that the volume of unguaranteed wholesale deposits in EU countries does not pose a serious threat to banking sector stability as an isolated factor.

Keywords: DGS, CMDI directive, financial stability, systemic crisis 2023, unguaranteed deposits

JEL Codes: G21, G28, G32, K23

1. Wstęp – problemy i cele badawcze

Gwarantowanie depozytów jest częścią bankowej sieci bezpieczeństwa i kluczowym elementem infrastruktury stabilizującej rynek finansowy. Systemy gwarantowania depozytów (Deposit Guarantee Schemes, DGS), chroniąc deponentów, przyczyniają się do utrzymania zaufania do systemu bankowego i ograniczania ryzyka systemowego. Gwarantowanie depozytów może jednak wywoływać pokusę nadużycia zarówno po stronie deponentów, jak i banków. Dlatego konstrukcja systemów gwarantowania depozytów musi uwzględniać zarówno korzyści dla stabilności finansowej, jak i negatywne konsekwencje dla podejmowania ryzyka w systemie bankowym. Dlatego większość DGS dąży do zdefiniowanego punktu równowagi między ryzykiem i stabilnością (Beck i in. 2024). Incydent niestabilności systemowej banków

Zachodniego Wybrzeża USA w marcu 2023 r. pokazał, że nie tylko banki o znaczeniu systemowym, ale także średniej wielkości banki regionalne mogą być przedmiotem runu, który skutkuje potrzebą interwencji. Doświadczenie to wołało refleksję nad potrzebą reformy systemów gwarantowania depozytów i opracowania zmodyfikowanych ram zarządzania kryzysowego zarówno w USA, jak i w UE (Acharya i in. 2023). Upadłości banków w okresie marzec–maj 2023 r. w USA: Silicon Valley Bank (SVB), Signature Bank (SB) i First Republic Bank (FRB) zwróciły też uwagę na ryzyko strukturalne wynikające z finansowania aktywów bankowych przez depozyty hurtowe (przekraczające poziom gwarancji) oraz rolę mediów społecznościowych w rozprzestrzenianiu się paniki (Restoy 2023). Choć europejski system bankowy okazał się odporny na wstrząsy związane z pandemią i wydarzeniami w USA w 2023 r., Komisja Europejska przystąpiła do przeglądu istniejących ram zarządzania kryzysowego i gwarantowania depozytów w UE, przygotowując propozycję nowej dyrektywy CMDI (Crisis Management and Deposit Insurance), koncentrując się na zapewnieniu stabilności także dla średnich i małych banków (Enria 2023).

Celem opracowania jest analiza niektórych postulatów w toczącej się debacie na temat zmian w systemach gwarantowania depozytów w nowej dyrektywie CMDI. W artykule dokonano charakterystyki europejskich systemów gwarancyjnych ze szczególnym uwzględnieniem poziomu gwarantowanych depozytów, a następnie w części empirycznej badano rolę wybranych parametrów DGS dla kształtowania stabilności sektora bankowego. Szczególnie w oparciu o model regresji danych panelowych testowano dwie hipotezy: (1) czy wydarzenia z 2023 r. miały wpływ na awersję do ryzyka dostawców kapitału dłużnego w UE oraz (2), czy zróżnicowanie wyposażenia kapitałowego instytucji DGS i udziału depozytów gwarantowanych miało wpływ na stabilność sektorów bankowych krajów UE. Artykuł kończy się prezentacją kluczowych wniosków.

2. Charakterystyka systemów gwarantowania depozytów w UE w kontekście poziomu depozytów gwarantowanych

Systemy gwarantowania depozytów zazwyczaj spełniają trzy główne funkcje: chronią deponentów, ograniczają możliwość systemowego upadku banku i minimalizują koszty ponoszone przez podatników w przypadku upadłości banku (CEPR 2019). Systemy gwarantowania depozytów w krajach UE są istotnie zróżnicowane pod względem modelu finansowania, wyposażenia kapitałowego w stosunku do gwarantowanych depozytów i docelowego poziomu tego wskaźnika oraz dostępności dodatkowych form finansowania w postaci linii kredytowych z banku centralnego lub rządu (tabele 1 i 2). Istotne zróżnicowanie obserwuje się również w udziale depozytów gwarantowanych w portfelu depozytów ogółem w poszczególnych sektorach bankowych.

Tabela 1. Wybrane cechy systemów gwarancji depozytów w krajach UE na koniec 2023 r.

Kraj	Skrócona forma	Cel (w %)	Model	Linia kredytowa (lub podobna) z banku centralnego	Linia kredytowa (lub podobna) od rządu
Austria	AT	0,80	Ex post	Nie	Nie
Belgia	BE	1,80	Ex ante	Nie	Tak
Bułgaria	BG	1,00	Ex ante	Nie	Nie
Cypr	CY	0,80	Ex ante	Nie	Nie
Czechy	CZ	0,80	Ex ante	Nie	Nie
Niemcy	DE	0,80	Ex ante	Nie	Nie
Dania	DK	0,80	Ex ante	Nie	Nie
Estonia	EE	1,66	Ex ante	Nie	Nie
Hiszpania	ES	0,80	Ex ante	Nie	Nie
Finlandia	FI	0,80	Ex ante	Nie	Nie
Francja	FR	0,50	Ex ante	Nie	Nie
Grecja	GR	0,80	Ex ante	Nie	Nie
Chorwacja	HR	2,50	Ex ante	Nie	Nie
Węgry	HU	0,80	Ex ante	Tak	Nie
Irlandia	IE	0,80	Inne	Tak	Tak
Włochy	IT	0,80	Ex post	Nie	Nie
Litwa	LT	0,80	Ex ante	Nie	Nie
Luksemburg	LU	1,60	Ex post	Nie	Nie
Łotwa	LV	0,80	Ex ante	Nie	Tak
Malta	MT	1,30	Ex ante	Nie	Nie
Holandia	NL	0,80	Ex post	Nie	Nie
Polska	PL	1,60	Inne	Tak	Tak
Portugalia	PT	0,80	Ex ante	Nie	Nie
Rumunia	RO	2,71	Ex ante	Nie	Tak
Szwecja	SE	0,80	Ex ante	Nie	Tak
Słowenia	SI	0,80	Ex post	Nie	Tak
Słowacja	SK	0,80	Ex ante	Nie	Nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EBA DGS, <https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2024-05/a289903c-11c1-4732-a51f-a49e056585b9/Aggregated%20DGSD%20data%202023.xlsx> (dostęp 10.03.2025).

Tabela 2. Poziom pokrycia depozytów gwarantowanych przez fundusze w systemach gwarancji depozytów w krajach UE w latach 2015–2023 (w %)

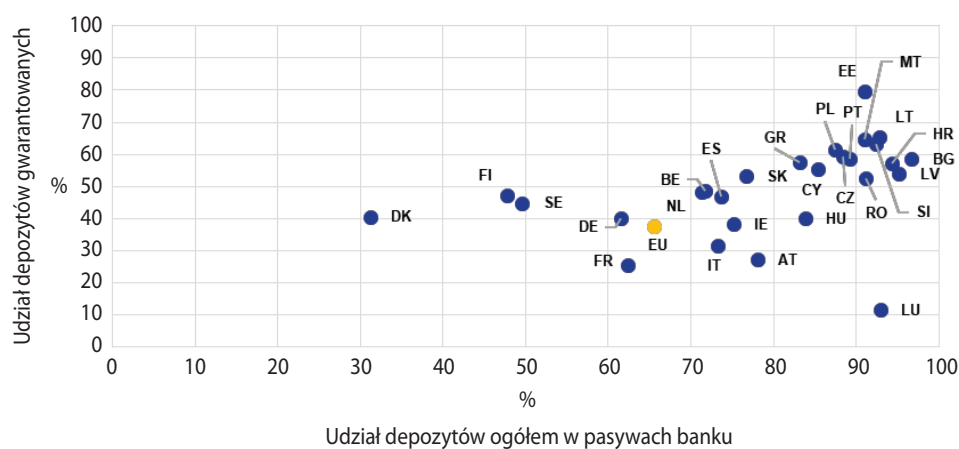
Kraj	Lata									
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2015–2023
Austria	0,024	0,068	0,117	0,161	0,082	0,104	0,257	0,361	0,468	0,171
Belgia	1,005	1,076	1,168	1,249	1,307	1,356	1,388	1,455	1,597	1,301
Bułgaria	0,786	0,762	0,958	1,180	1,168	1,770	2,029	1,881	1,781	1,454
Cypr	0,844	0,551	0,390	0,253	0,250	0,293	0,641	0,693	0,756	0,509
Czechy	1,434	1,301	1,336	1,290	1,305	1,206	1,171	0,422	0,397	1,024
Niemcy	0,240	0,307	0,383	0,456	0,516	0,561	0,557	0,631	0,676	0,500
Dania	1,278	1,229	1,345	1,273	1,207	1,111	1,113	0,995	1,013	1,163
Estonia	3,196	3,020	2,638	2,365	1,696	1,571	1,451	1,437	1,524	1,847
Hiszpania	0,144	0,218	0,266	0,281	0,407	0,509	0,615	0,747	0,915	0,480
Finlandia	1,383	1,341	2,100	0,886	0,903	0,875	0,894	0,934	0,991	1,036
Francja	0,299	0,317	0,328	0,347	0,370	0,387	0,412	0,455	0,506	0,388
Grecja	1,367	1,392	1,447	1,429	1,400	1,329	3,134	1,255	1,248	1,574
Chorwacja	2,527	2,253	2,505	2,879	3,006	2,618	2,443	1,000	1,000	2,163
Węgry	0,226	0,319	0,351	0,201	0,540	0,605	0,587	0,778	1,065	0,547
Irlandia	0,000	0,099	0,156	0,298	0,398	0,460	0,552	0,644	0,642	0,396
Włochy	0,033	0,093	0,163	0,239	0,243	0,237	0,376	0,452	0,645	0,294
Litwa	-0,753	0,196	0,422	0,431	0,810	0,806	0,811	1,064	1,047	0,673
Luksemburg	0,000	0,260	0,507	0,763	0,847	0,894	1,057	1,194	1,384	0,810
Łotwa	1,347	1,721	1,826	2,143	0,302	1,300	1,615	1,663	2,124	1,579
Malta	1,168	1,186	1,007	0,974	0,931	0,948	0,996	0,825	1,148	1,012
Holandia	0,000	0,071	0,165	0,227	0,355	0,393	0,559	0,616	0,767	0,372
Polska	1,586	1,650	1,711	1,797	1,792	1,805	1,829	1,766	1,636	1,735
Portugalia	1,335	1,299	1,286	1,254	1,215	1,039	0,979	0,941	0,978	1,132
Rumunia	3,280	3,396	3,169	3,014	2,959	2,714	2,596	2,682	2,542	2,870
Szwecja	2,264	2,264	1,758	2,567	2,555	2,422	2,250	1,981	2,082	2,211
Słowenia	0,000	0,094	0,184	0,277	0,365	0,430	0,500	0,585	0,743	0,390
Słowacja	0,673	0,659	0,634	0,606	0,578	0,679	0,718	0,806	0,825	0,693
UE ogółem	0,470	0,510	0,559	0,600	0,657	0,675	0,770	0,761	0,857	0,665

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EBA (dane systemów gwarantowania depozytów), <https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2024-05/a289903c-11c1-4732-a51f-a49e056585b9/Aggregated%20DGSD%20data%202023.xlsx> (dostęp 10.03.2025).

W latach 2022–2023 obserwowany był trend wzrostowy średniego pokrycia depozytów gwarantowanych środkami zgromadzonymi w poszczególnych DGS (po jednorazowym odwróceniu trendu w 2022 r.). Poziom pokrycia wzrósł o prawie 0,1 p.p. – z 0,761 do 0,857. Najwyższy ogólny wskaźnik pokrycia, przekraczający 2% na koniec 2023 r., zaobserwowano w Rumunii, na Łotwie i w Szwecji (we wszystkich krajach model finansowania *ex ante*). Najniższy wskaźnik, poniżej 0,5%, zaobserwowano w Czechach (model *ex ante*) i Austrii (model *ex post*). W obu krajach brakuje również bezpośrednich mechanizmów wsparcia finansowego w postaci linii kredytowej z banku centralnego lub od rządu.

Depozyty są głównym źródłem finansowania europejskich banków, choć ich znaczenie różni się w państwach członkowskich. W 2022 r. średni udział depozytów w pasywach ogółem banków w UE wynosił 65% – w niektórych krajach, np. Bułgarii, Chorwacji, Łotwie i Słowenii, banki polegają prawie wyłącznie na finansowaniu depozytami z udziałem na poziomie około 90%, podczas gdy w krajach skandynawskich (Dania, Finlandia, Szwecja i Norwegia) udział depozytów waha się od 32% do 49% całkowitych zobowiązań, a finansowanie obligacjami stanowi ponad 30% całkowitych zobowiązań (Beck i in. 2024) (rysunek 1).

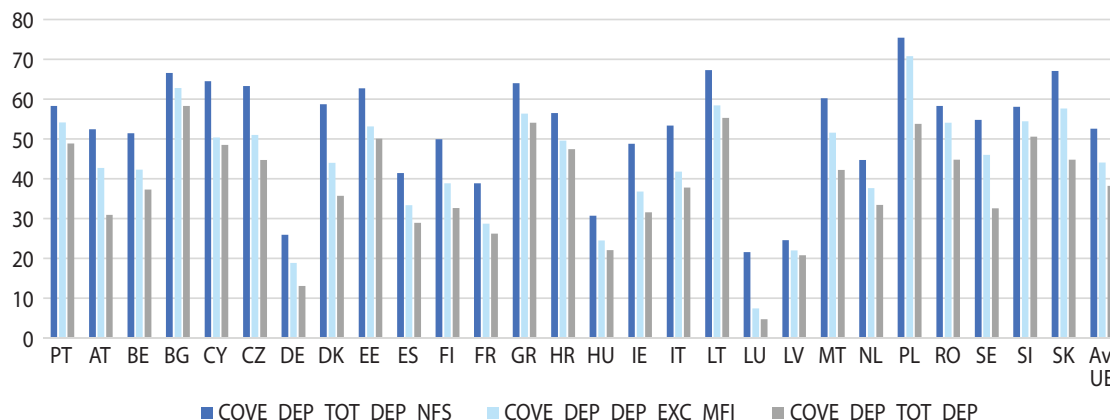
Rysunek 1. Udział gwarantowanych depozytów oraz rola depozytów w finansowaniu banków w krajach członkowskich UE na koniec 2022 r. (%)

Źródło: Beck i in. (2024), s. 11.

Jak wynika z rysunku 2, zróżnicowanie w zakresie depozytów gwarantowanych jest znaczne w poszczególnych krajach UE, z rozrzutem przekraczającym 50 p.p. Na koniec 2023 r. najniższy poziom wszystkich analizowanych wskaźników zaobserwowano w Luksemburgu, gdzie depozyty gwarantowane przez DGS stanowiły odpowiednio: 4,7% depozytów ogółem i 21,54% depozytów sektora niefinansowego. Z kolei najwyższy udział depozytów gwarantowanych w depozytach gospodarstw domowych i przedsiębiorstw zaobserwowano w Polsce, z wartością przekraczającą 75% na koniec 2023 r. (przy średniej ważonej dla UE wynoszącej 42,9% i średniej arytmetycznej wynoszącej 52,9%).

Rysunek 2. Udział depozytów gwarantowanych w depozytach ogółem trzech grup instytucji finansowych, na koniec 2023 r. (w %)

Uwaga:

COVE_DEP_TOT_DEP – udział depozytów gwarantowanych w depozytach ogółem sektora finansowego i niefinansowego.

COVE_DEP_DEP_EXC_MFI – udział depozytów gwarantowanych w depozytach ogółem z wyłączeniem monetarnych instytucji finansowych.

COVE_DEP_TOT_DEP_NFS – udział depozytów gwarantowanych w depozytach sektora niefinansowego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EUNB (dane systemów gwarantowania depozytów) oraz skonsolidowanych danych bankowych EBC <https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2024-05/a289903c-11c1-4732-a51f-a49e056585b9/Aggregated%20DGSD%20data%202023.xlsx>; <https://data.ecb.europa.eu/data/data-categories/supervisory-and-prudential-statistics/consolidated-banking-data/> (dostęp 12.03.2025).

W krajach strefy euro w 2023 r. było 261 banków, które mogły indywidualnie pobrać środki krajowe DGS przy pojedynczej pełnej wypłacie gwarantowanych depozytów – w ich przypadku strategia zarządzania kryzysowego obejmuje raczej przymusową restrukturyzację niż wypłatę depozytów. Jednak 132 instytucje mniej istotne systemowo również mają depozyty gwarantowane przekraczające docelowy poziom DGS, choć systemy te mogą korzystać z poboru środków ex-post i ewentualnie z innych mechanizmów ochronnych (Eule i in. 2023). To samo dotyczy polskiego systemu gwarantowania depozytów, co ilustrują dane dla BFG (tabela 3).

Na rynku globalnym depozyty niegwarantowane stanowią 41% wolumenu depozytów ogółem, w tym dla krajów G7 i G20 ponad 50% (IADI 2023). Niektóre raporty wskazują jednak, że wzrost poziomu gwarancji nie przyczyni się znacząco do ograniczenia ryzyka systemowego. Również japońskie doświadczenia z poprzednich kryzysów pokazują, że każda zmiana w strukturze systemu gwarancyjnego powoduje kompensujące zmiany w strukturze bazy depozytowej (Nakaso 2001). Jedną z najważniejszych ocen została sformułowana przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (EBA 2023). W raporcie, opartym na danych zebranych z 28 krajów EOG w okresie od stycznia 2022 r. do sierpnia 2023 r., pokazano, że zwiększenie obecnego poziomu gwarancji depozytów miałoby ograniczony wpływ na stabilność finansową i ochronę deponentów, natomiast byłoby kosztowne i miałoby negatywny wpływ na pokusę nadużycia (EBA 2023). W związku z tym EBA podtrzymała swoją

poprzednią opinię, że żadne zmiany w DGSD nie wydają się konieczne (EBA 2019). W raporcie podkreślono, że w krajach EOG 96% deponentów jest w pełni objętych gwarancją, a potencjalne zwiększenie poziomu gwarancji nie miało by wpływu na zdecydowaną większość deponentów. Pozostałe 4% deponentów to głównie firmy, które jednak mają ponad połowę depozytów utrzymywanych w EOG. Średni depozyt posiadany przez osoby fizyczne waha się od 1309 do 148 987 EUR, przy średniej wynoszącej w UE 18 693 EUR – Polska należy do krajów o stosunkowo najniższym przeciętnym depozycie. Średni depozyt posiadany przez osoby prawne waha się od 34 208 EUR do 775 926 EUR, przy średniej dla systemów gwarancji depozytów wynoszącej 152 977 EUR (w Polsce poniżej tego poziomu). Na rysunku 3 widzimy, że udział depozytów w pełni gwarantowanych waha się od 6,3% w Liechtensteinie do 65,8% w Polsce. Odsetek w pełni gwarantowanych depozytów posiadanych przez osoby fizyczne waha się od 10,6% do 85%, a dla osób prawnych od 2% do 18,2%, tak więc ryzyko runu na bank ze strony osób prawnych jest znacznie wyższe niż w przypadku osób fizycznych.

Tabela 3. Wybrane charakterystyki Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w kontekście realizacji funkcji gwarancyjnej (banki)

Wyszczególnienie	31.12.23	31.12.22	31.12.21	31.12.20
Depozyty gwarantowane (w tys. PLN)	1 172 161 976	1 068 117 961	1 022 618 756	963 538 120
Depozyty gwarantowane (w tys. EUR)	19 172 727	18 868 203	18 706 640	17 391 980
Dostępne środki finansowe (w tys. PLN)	270 114 524	228 191 326	222 337 426	214 291 020
Dostępne środki finansowe (w tys. EUR)	4 418 188	4 030 978	4 067 191	3 867 980

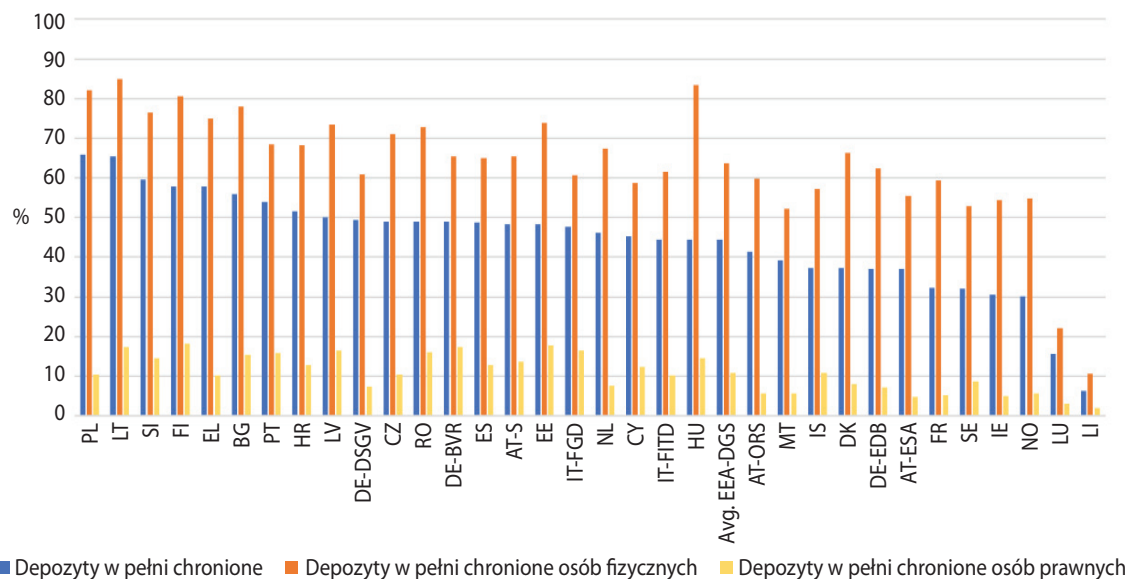
Dodatkowe dane DGS

- obecny poziom docelowy dla DGS – 1,6%,
- alternatywne rozwiązania finansowe: linia kredytowa od banku centralnego i rządu.

Źródło: <https://www.eba.europa.eu/activities/single-rulebook/regulatory-activities/depositor-protection/deposit-guarantee-schemes-data>.

Według EBA (2023) motywacja do wycofania środków w czasie kryzysu, a tym samym przyczynienia się do runu na banki, nie zależy tylko od poziomu gwarancji, ale także od innych czynników, w tym behawioralnych. EBA zaproponował jednak zmianę dyrektywy DGSD rozszerzającą zakres gwarancji na władze publiczne, których depozyty są obecnie poza zakresem ochrony. W przypadku upadłości instytucji kredytowej i utraty środków przez organy publiczne może to mieć wpływ na stabilność finansową, zwłaszcza biorąc pod uwagę słabą pozycję niekwalifikujących się depozytów w hierarchii wierzycieli.

Rysunek 3. Depozyty w pełni gwarantowane w stosunku do łącznych kwalifikujących się depozytów (%), według systemu gwarancji depozytów i typu deponenta

Źródło: EBA 2023, s. 14.

3. Odporność DGS w okresach niestabilności systemowej

Doświadczenia globalnego kryzysu finansowego z lat 2007–2009 zaowocowały wieloma regulacjami mającymi na celu wzmocnienie kapitału banków oraz funkcjonowanie organów regulacyjnych i nadzorczych oraz zwiększeniem ochrony prawnej dla deponentów. W UE wprowadzono silną zasadę preferencji deponentów (Lenihan 2014), a państwa członkowskie zostały zobowiązane do pozyskiwania funduszy gwarancyjnych z sektora bankowego w wysokości co najmniej 0,8% gwarantowanych depozytów oraz zapewnienia, by SGD dysponowały odpowiednimi alternatywnymi mechanizmami finansowania, które umożliwią im zaspokojenie wszelkich roszczeń w sytuacji kryzysowej.

Epizod systemowy z marca 2023 r. w USA pokazał jednak inne oblicze niestabilności wpływającej na płynność banków i system bezpieczeństwa depozytów – run na depozyty hurtowe. Organy regulacyjne w USA zdecydowały się skorzystać z zasady *FDIC's Systemic Risk Exception* (SRE) – wyjątek związany z ryzykiem systemowym jest narzędziem wprowadzonym w 1991 r., które pozwala Federalnej Korporacji Ubezpieczeń Depozytów (FDIC) na udzielanie nadzwyczajnej pomocy bankom, gdy zostanie to uznane za konieczne w celu utrzymania stabilności finansowej. W efekcie wszyscy deponenci Silicon Valley Bank (SVB) i Signature Bank (SB) otrzymali pełną ochronę depozytów. Ponadto Rezerwa Federalna uruchomiła program awaryjnych pożyczek bankowych, który zapewnił amerykańskim bankom dostęp do płynności na korzystnych warunkach (FDIC 2023). W Stanach Zjednoczonych poziom ochrony depozytów jest jednym z najwyższych na świecie (250 000 USD na deponenta w danym banku) i obejmuje 99% rachunków bankowych. Jednak nie

objęte gwarancjami duże depozyty w 2022 r. stanowiły około 45% wartości bazy depozytowej. W SVB w ciągu 2 dni wycofano 85% wszystkich depozytów, co doprowadziło do upadku banku (BIS 2023). FDIC szacowała, że całkowity koszt upadłości SVB i SBNY wyniósł na koniec 2023 r. 23,6 mld USD, z czego 20,4 mld USD to koszty pokrycia niegwarantowanych depozytów w ramach SRE (FDIC 2025). FDIC odzyskała 20,4 mld USD, nakładając specjalną opłatę na objęte gwarancjami instytucje depozytowe. Pozostała kwota stanowiła drugą najwyższą roczną stratę w historii FDIC po 2009 roku. Jednak reakcja FDIC, w tym wykorzystanie SRE, przyczyniła się do uspokojenia paniki, bez bezpośrednich negatywnych efektów ubocznych. Zdarzenia te zwróciły również uwagę na zmiany technologiczne zwiększające ryzyko upadłości banków poprzez szybkość rozpowszechniania informacji lub dezinformacji oraz szybkość, z jaką deponenti mogą wypłacać środki. Łatwość korzystania z cyfrowych aplikacji bankowych umożliwia deponentom wycofanie znacznych środków w ciągu kilku godzin (Reuters 2023). Epizod niestabilności w amerykańskim sektorze bankowym w 2023 r. ponownie otworzył debatę – zarówno w USA, jak i Unii Europejskiej – na temat skuteczności ram ostrożnościowych i ram zarządzania kryzysowego oraz ich prawidłowego wdrożenia, w tym na potencjalnie destabilizującą rolę niegwarantowanych depozytów we współczesnych systemach bankowych, biorąc pod uwagę zwiększoną szybkość wypłat, na jaką pozwala postęp technologiczny (Trapanese i in. 2024).

Toteż pierwszym zagadnieniem badawczym był potencjalny wpływ wydarzeń w 2023 r. na zachowanie deponentów w krajach UE. Analizując zmiany wartości portfeli depozytowych sektorów bankowych krajów Unii Europejskiej w 2023 r., nie ma podstaw do potwierdzenia hipotezy o istotnym wpływie wydarzeń z 2023 r. na awersję do ryzyka wykazywaną przez dostawców kapitału dłużnego (tabela 4). W UE zaobserwowano bowiem wzrost średniej wartości zobowiązań depozytowych banków wobec wszystkich grup kredytobiorców, przy czym najwyższy przyrost depozytów w ujęciu względnym dotyczył rynku międzybankowego (17,85%) i sektora rządowego (11,09%), natomiast wyraźnie niższy – środków ulokowanych przez niemonetarne instytucje finansowe (5,42%) i sektor niefinansowy (gospodarstwa domowe 2,27%, przedsiębiorstwa niefinansowe 1,81%).

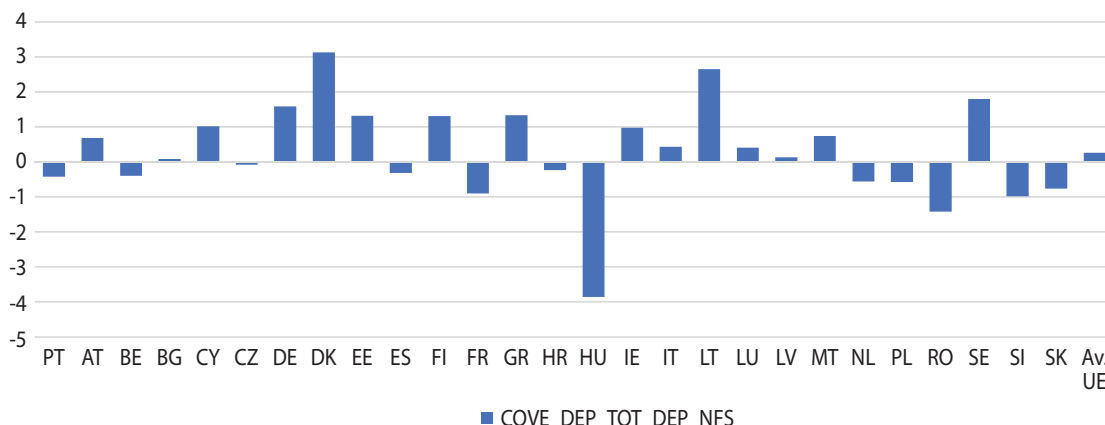
Jednocześnie ocena zmian relacji depozytów gwarantowanych do depozytów gospodarstw domowych i przedsiębiorstw wskazuje, że część podmiotów podjęła działania optymalizujące ochronę. W 2023 r. udział wartości depozytów gwarantowanych w większości krajów UE (16) i w całym unijnym sektorze bankowym wzrósł średnio o 0,3 p.p. w stosunku do 2022 r. (rysunek 4). Odwrotną tendencję o dość dużej skali zaobserwowano w przypadku depozytów gospodarstw domowych i przedsiębiorstw sektorów bankowych Węgier (-3,9 p.p.) i Rumunii (-1,4 p.p.).

Tabela 4. Zmiana wartości portfela depozytów (według typu deponenta) utrzymywanych w bankach na koniec grudnia 2023 r. w porównaniu z grudniem 2022 r. w krajach UE (w %)

Kraj	Kategoria deponentów					
	Wyłączone z ochrony w ramach systemu gwarancji depozytów			Objęty częściową/pełną ochroną DGS		
	Rynek między-bankowy	Niemonetarne instytucje finansowe	Rząd	Sektor nie-finansowy ogółem	Przedsiębiorstwa niefinansowe	Gospodarstwa domowe
AT	8,457	6,702	9,622	0,121	-2,197	1,180
BE	51,522	-6,926	13,365	-0,931	1,375	-1,817
BG	31,773	-14,008	-5,576	9,616	7,173	11,020
CY	-3,105	-8,611	51,678	-0,081	-1,414	0,430
CZ	34,499	30,820	93,335	5,207	5,685	5,014
DE	19,554	4,753	-5,620	3,953	3,722	4,058
DK	15,497	11,397	-19,126	-2,866	-8,385	1,439
EE	33,810	-4,874	9,532	6,827	1,257	11,123
ES	35,589	19,598	6,153	1,280	1,292	1,275
FI	46,143	-6,184	-18,582	-2,555	-6,623	0,308
FR	17,375	7,604	63,973	2,750	3,141	2,482
GR	19,513	-3,091	-9,377	2,239	0,176	3,006
HR	-23,704	-12,899	26,090	4,278	9,410	2,141
HU	4,621	0,131	39,481	13,019	14,448	11,799
IE	-23,644	35,330	18,842	2,148	-1,622	5,817
IT	20,687	15,581	11,715	-2,841	0,254	-4,369
LT	48,090	14,798	9,564	9,367	3,374	12,041
LU	8,504	-7,794	-5,564	-4,120	-7,255	-1,950
LV	89,648	-4,456	-5,869	1,778	-0,009	2,768
MT	-1,765	-0,294	0,000	3,206	-6,029	5,764
NL	-2,261	-5,754	6,960	2,773	0,463	3,740
PL	21,186	58,635	2,684	19,282	19,769	19,078
PT	16,136	17,254	-16,228	-0,565	-4,906	1,144
RO	-11,199	-2,055	1,946	14,495	19,082	11,478
SE	32,523	-7,972	-2,460	0,554	-4,006	3,909
SI	-1,786	-14,037	-7,735	5,214	10,289	3,511
SK	-26,524	1,936	-13,645	3,874	7,805	2,187
UE ogółem	17,853	5,416	11,085	2,114	1,812	2,270

Źródło: obliczenia własne na podstawie skonsolidowanych danych bankowych EBC: <https://data.ecb.europa.eu/data/data-categories/supervisory-and-prudential-statistics/consolidated-banking-data/> (dostęp 12.03.2025).

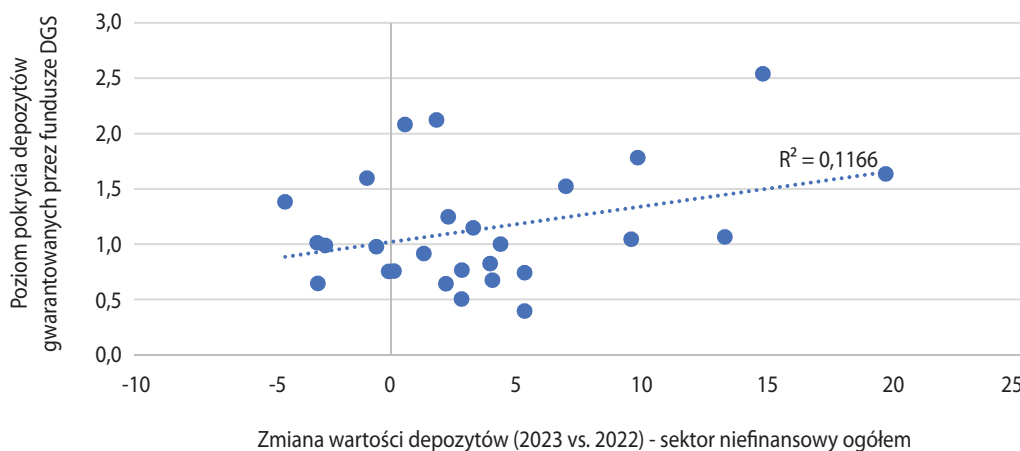
Rysunek 4. Zmiana wartości relacji depozytów gwarantowanych do depozytów ogółem przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w 2023 r. względem 2022 r. w krajach UE (w p.p.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EUNB (dane systemów gwarantowania depozytów) i skonsolidowanych danych bankowych EBC <https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2024-05/a289903c-11c1-4732-a51f-a49e056585b9/Aggregated%20DGSD%20data%202023.xlsx>; <https://data.ecb.europa.eu/data/data-categories/supervisory-and-prudential-statistics/consolidated-banking-data/> (dostęp 12.03.2025).

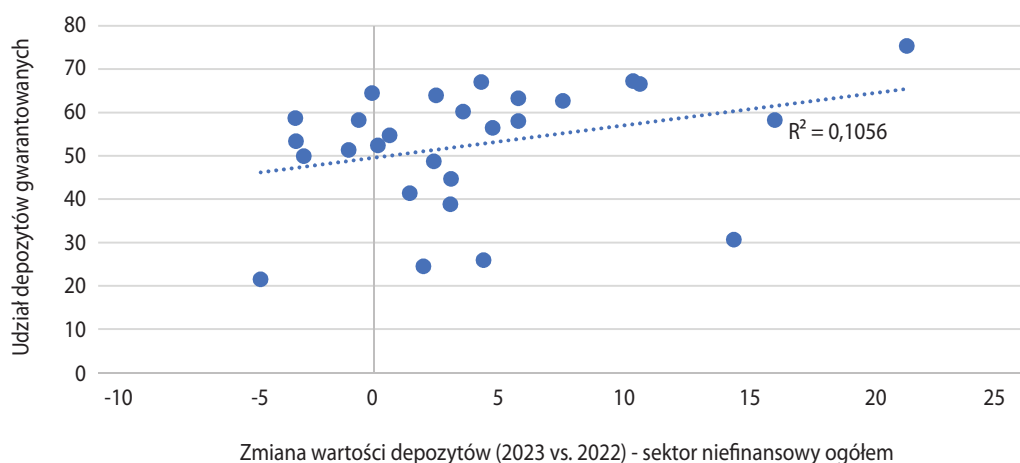
Analiza korelacji pomiędzy roczną zmianą (2023 r. vs. 2022 r.) depozytów złożonych przez klientów sektora niefinansowego a poziomem pokrycia depozytów gwarantowanych przez fundusze DGS (rysunek 5) i udziałem depozytów gwarantowanych (rysunek 6) w UE nie pozwala, na wysokim poziomie ufności, potwierdzić hipotezy o silnym wpływie wyposażenia kapitałowego DGS i skali pokrycia depozytów na skłonność klientów sektora niefinansowego do zwiększania ekspozycji depozytowej w warunkach zaburzeń na rynkach finansowych.

Rysunek 5. Zmiana wartości depozytów (2023 vs. 2022) w sektorze niefinansowym i poziom gwarancji depozytów przez fundusze DGS w UE

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EUNB (dane systemów gwarantowania depozytów) i skonsolidowanych danych bankowych EBC <https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2024-05/a289903c-11c1-4732-a51f-a49e056585b9/Aggregated%20DGSD%20data%202023.xlsx>; <https://data.ecb.europa.eu/data/data-categories/supervisory-and-prudential-statistics/consolidated-banking-data/> (dostęp 12.03.2025).

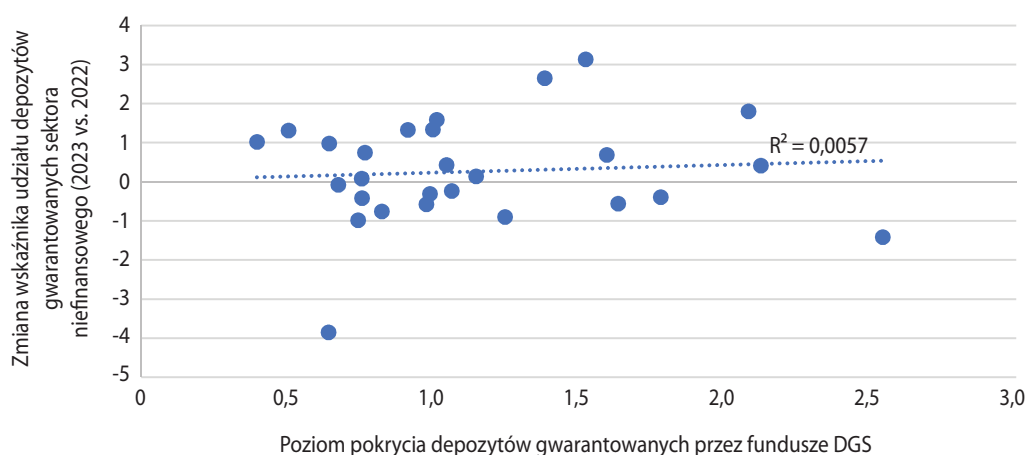
Rysunek 6. Zmiana wartości depozytów (2023 vs. 2022) w sektorze niefinansowym i udział depozytów gwarantowanych w UE

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EUNB (dane systemów gwarantowania depozytów) oraz skonsolidowanych danych bankowych EBC <https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2024-05/a289903c-11c1-4732-a51f-a49e056585b9/Aggregated%20DGSD%20data%202023.xlsx>; <https://data.ecb.europa.eu/data/data-categories/supervisory-and-prudential-statistics/consolidated-banking-data/> (dostęp 12.03.2025).

Nie ma również wyraźnych oznak związku między poziomem wyposażenia kapitałowego systemów gwarancyjnych a zmianą udziału gwarantowanych depozytów sektora niefinansowego w latach 2022–2023 (rysunek 7).

Rysunek 7. Zmiana wskaźnika udziału depozytów gwarantowanych sektora niefinansowego (2023 r. vs. 2022 r.) i poziomu pokrycia depozytów gwarantowanych przez fundusze DGS w krajach UE

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EUNB (dane systemów gwarantowania depozytów) i skonsolidowanych danych bankowych EBC <https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2024-05/a289903c-11c1-4732-a51f-a49e056585b9/Aggregated%20DGSD%20data%202023.xlsx>; <https://data.ecb.europa.eu/data/data-categories/supervisory-and-prudential-statistics/consolidated-banking-data/> (dostęp 12.03.2025).

4. Rola wybranych parametrów systemu gwarantowania depozytów w kształtowaniu stabilności sektora bankowego – badanie panelowe

Kolejne pytanie badawcze dotyczyło kwestii, czy zróżnicowanie wyposażenia kapitałowego instytucji DGS i udziału depozytów gwarantowanych ma wpływ na stabilność sektorów bankowych krajów UE. Stabilność bankowa została określona przez następujące zmienne: TCR, T1R, CET1R, CAR oraz przez wskaźnik Z-Score. Na podstawie przeglądu literatury wybrano zestaw zmiennych kontrolnych oraz wykorzystano zmienne eksperymentalne związane z modelem gwarantowania depozytów wynikające z kapitalizacji systemów gwarantowania depozytów, udziału gwarantowanych depozytów oraz modelu finansowania. Charakterystykę zmiennych przedstawiono w tabeli 5. Dane związane z charakterystyką sektora bankowego pozyskano z bazy danych ECB Consolidated Banking Data, zmienne związane z charakterystyką makroekonomiczną pozyskano z bazy danych Eurostatu, natomiast zmienne eksperymentalne opierają się na obliczeniach własnych stworzonych z wykorzystaniem danych EBA (baza danych systemów gwarantowania depozytów) oraz bazy danych ECB Consolidated Banking Data. Okres analizy obejmował lata 2015–2023 i był zdeterminowany dostępnością danych.

Tabela 5. Charakterystyka zestawu zmiennych wykorzystanych w modelu

Zmienna	Definicja	Obszar analizy
Zmienne objaśniane		
ZSC	Z-score = ROA+CAR / odchylenie standardowe ROA	Stabilność sektora bankowego
TCR	Całkowity kapitał własny / RWA (aktywa i zobowiązania pozabil. ważone ryzykiem)	
T1R	Kapitał Tier I / RWA	
CET1R	Kapitał podstawowy Tier I / RWA	
CAR	Całkowity kapitał własny / Aktywa ogółem	
Zmienne eksperymentalne – charakterystyka parametrów ochrony depozytów		
DGSF_COV_DEP	Dostępne środki finansowe DGS obliczone jako: Fundusz gwarancyjny DGS / depozyty gwarantowane	Poziom pokrycia depozytów gwarantowanych środkami zgromadzonymi przez system gwarancji depozytów jako mia- ra zdolności systemu gwarancji depozytów do wypełniania jego funkcji gwarancyjnej.

Tabela 5 (cd.)

Zmienna	Definicja	Obszar analizy
COVE_DEP_TOT_DEP	Depozyty gwarantowane / Łączne depozyty instytucji finansowych i niefinansowych w danym kraju	Udział depozytów gwarantowanych w portfelu depozytów ogółem (różne kategorie podmiotów)
COVE_DEP_TOT_DEP_NFS	Depozyty gwarantowane / Depozyty ogółem sektora niefinansowego (gospodarstwa domowe i przedsiębiorstwa niefinansowe)	
DEP_MFI_TA	Depozyty z rynku międzybankowego / Aktywa ogółem	Skala niegwarantowanego finansowania z hurtowego rynku międzybankowego
EX_ANTE	Zmienna binarna: 1 – jeśli system gwarancji depozytów działa zgodnie z modelem finansowania ex ante, 0 w przeciwnym razie	Model finansowania DGS
EX_POST	Zmienna binarna: 1 – jeśli system gwarancji depozytów działa zgodnie z modelem finansowania ex post, 0 w przeciwnym razie	
Zmienne kontrolne – charakterystyka sektorowa		
LN_ASS	Logarytm naturalny łącznych aktywów sektora bankowego	Wielkość sektora bankowego
LOANS_ASS	Udzielone pożyczki ogółem / Aktywa ogółem	Skala działalności kredytowej banków
ROE	Zysk netto / Średni kapitał własny	Rentowność sektora
NPL	Udział kredytów z utratą wartości w kredytach ogółem	Jakość aktywów w sektorze
NET_FEE_COM_INC_ASS	Wynik z tytułu opłat i prowizji w stosunku do aktywów ogółem	Dywersyfikacja źródeł przychodów sektora bankowego
C_I	Koszty / przychody	Efektywność kosztowa
CUR_DEP_TOT_DEP_NFS	Depozyty bieżące / Depozyty ogółem sektora niefinansowego	Stabilność źródeł finansowania
HHI	Indeks Herfindahla-Hirschmana	Koncentracja sektora

Tabela 5 (cd.)

Zmienna	Definicja	Obszar analizy
Zmienne kontrolne – charakterystyka makroekonomiczna		
PKB	Zmiana w PKB kraju	Otoczenie makroekonomiczne – wzrost gospodarczy
INF	Indeks HICP – zharmonizowana miara inflacji w UE	Otoczenie makroekonomiczne – inflacja
PU_DT_GDP	Dług sektora finansów publicznych / PKB	Otoczenie makroekonomiczne – dług publiczny

Źródło: opracowanie własne.

Ze względu na wystąpienie w analizowanym okresie zdarzeń ekstremalnych: COVID-19 (2020 r.) oraz upadłości banków na zachodnim wybrzeżu USA (2023 r.), do modelu wprowadzono również zmienne binarne charakteryzujące te czynniki (odpowiednio: COVID, WESTCOAST_BC). Na podstawie analizy współczynników korelacji i ich istotności (macierz korelacji w załączniku) zdecydowano o alternatywnym włączeniu do modelu niektórych zmiennych eksperymentalnych, tworząc model 1 (wśród zmiennych skorelowanych uwzględniono: EX_ANTE; COVE_DEP_TOT_DEP_NFS) oraz model 2 (wśród zmiennych skorelowanych: EX_POST; COVE_DEP_TOT_DEP). Opierając się na charakterze danych i wielkości próby, a także biorąc pod uwagę testy statystyczne (Hansena, AR 1, AR 2), zdecydowano się na wybór dynamicznych modeli danych panelowych (Generalized Method of Moment wersja GMM-SYS, Blundell i Bond 1998) w celu wyznaczenia parametrów równania regresji liniowej. Zastosowanie takich modeli (wykorzystujących zmienne instrumentalne) pozwala na odejście od standardowego założenia o ścisłej egzogeniczności regresorów. Pozwala to na uwzględnienie opóźnionych wartości zmiennej zależnej, co nie jest możliwe w przypadku statystycznych modeli panelowych (z efektami stałymi i indywidualnymi efektami losowymi) (Kozłowski 2016). Metody oparte na GMM są zatem szczególnie przydatne w przypadku modeli, które zawierają endogeniczne lub z góry określone zmienne objaśniające (Dańska-Borsiak 2011). Czynnikiem warunkującym wykorzystanie modelu GMM-SYS jest ograniczona próba badawcza (181–191 obserwacji) – estymator GMM-SYS może dawać bardziej wiarygodne i dokładne wyniki w podobnych przypadkach (Baltagi 2005). Wnioskowanie statystyczne o istotności parametrów modelu przeprowadzono na podstawie estymacji 1-krokowej. Ostateczny kształt oszacowanych modeli regresji dynamicznej określa równanie 1.

$$\text{FIN.STAB.BSEC}_{(it)} = \text{const} + a_{(1)} \text{FIN.STAB.BSEC}_{i,t-1} + a_2 \text{EXP.DGS}_{i,t} + a_3 \text{CONTR.VAR.SEC}_{i,t} + a_4 \text{CONTR.VAR.MAC}_{i,t} + a_5 \text{EXTR.PHEN}_{i,t} + V_{it} \quad (1)$$

gdzie:

FIN.STAB.BSEC – wybrana zmienna charakteryzująca poziom stabilności finansowej sektora bankowego poszczególnych krajów UE;

EXP.DGS – wektor zmiennych eksperymentalnych, charakterystyk systemów gwarantowania depozytów i ich implikacji w kontekście portfeli depozytowych banków w poszczególnych krajach UE;

CONTR.VAR. SEC – wektor zmiennych kontrolnych charakteryzujących wybrane parametry rynku bankowego poszczególnych krajów UE;

CONTR.VAR.MAC – wektor makroekonomicznych zmiennych kontrolnych dla krajów UE;

EXTR.PHEN – wektor zmiennych binarnych dotyczących wystąpienia zdarzeń ekstremalnych – pandemii COVID lub kryzysu bankowego na Zachodnim Wybrzeżu.

Wyniki dla modelu 1 przedstawiono w tabeli 6, a dla modelu 2 w tabeli 7.

Tabela 6. Wyniki estymacji parametrów w modelu 1 dla wskaźników stabilności banków

Zmienna	ZSC	TCR	T1R	CET1R	CAR
DEP.VAR(-1)	1,006*** (0,023)	0,702*** (0,055)	0,676*** (0,064)	0,687*** (0,065)	0,893*** (0,043)
KONST	-15,792* (8,331)	9,463*** (3,67)	10,82** (4,342)	12,104*** (4,395)	0,923 (2,121)
DGSF_COV_DEP	0,457 (0,401)	0,223 (0,205)	0,198 (0,216)	0,245 (0,215)	0,124 (0,161)
DEP_MFI_TA	0,080 (0,061)	0,002 (0,025)	0,005 (0,025)	0,007 (0,025)	0,02 (0,026)
EX_ANTE	-0,248 (0,769)	-0,118 (0,304)	0,013 (0,32)	-0,028 (0,308)	-0,249 (0,174)
COVE_DEP_TOT_DEP_NFS	0,005 (0,023)	-0,002 (0,010)	-0,005 (0,010)	-0,007 (0,010)	0,001 (0,005)
LN_ASS	0,773** (0,329)	-0,075 (0,139)	-0,175 (0,164)	-0,250 (0,168)	0,028 (0,063)
LOANS_ASS	-0,027 (0,025)	-0,049** (0,022)	-0,035 (0,024)	-0,034 (0,025)	-0,009 (0,007)

Tabela 6 (cd.)

Zmienna	ZSC	TCR	T1R	CET1R	CAR
ROE	0,123* (0,067)	0,091*** (0,026)	0,074** (0,033)	0,072** (0,031)	0,043*** (0,015)
NPL	0,053 (0,035)	-0,008 (0,013)	0,002 (0,017)	0,012 (0,018)	-0,018** (0,008)
C_I	-0,036 (0,042)	0,023 (0,021)	0,024 (0,023)	0,02 (0,024)	-0,009 (0,01)
NET_FEE_COM_INC_ASS	2,738 ** (1,388)	1,425** (0,703)	1,492* (0,843)	-1,229 (0,777)	0,657* (0,366)
CUR_DEP_TOT_DEP_NFS	-0,019 (0,016)	0,01 (0,008)	0,011 (0,009)	0,01 (0,01)	-0,006 (0,005)
HHI	11,331 *** (4,237)	3,545* (1,866)	2,021 (1,697)	0,465 (1,74)	0,81 (1,282)
PKB	0,118* (0,067)	0,065*** (0,025)	0,063*** (0,022)	0,069*** (0,022)	0,007 (0,012)
INF	-0,017 (0,051)	-0,084*** (0,023)	-0,076*** (0,025)	-0,073*** (0,025)	-0,014 (0,017)
PU_DT_GDP	-0,002 (0,010)	-0,007* (0,003)	-0,009* (0,005)	-0,01** (0,005)	-0,001 (0,002)
WESTCOAST_BC	3,240*** (0,701)	0,859*** (0,241)	0,83*** (0,24)	0,818*** (0,243)	0,451*** (0,123)
COVID	-1,07 (0,948)	1,817*** (0,269)	1,671*** (0,267)	1,745*** (0,271)	-0,169 (0,168)
Liczba obserwacji	188	188	188	188	188
Liczba instr.	53	53	53	53	53
Test AR 1	-3,31892 [0,0009]	-2,36703 [0,0179]	-2,09636 [0,0361]	-2,09672 [0,0360]	-2,69569 [0,0070]
Test AR 2	-0,648828 [0,5164]	1,51078 [0,1308]	1,44658 [0,1480]	1,32813 [0,1841]	-0,867661 [0,3856]
Test Hansena	6,5302 [1,0000]	8,63321 [1,0000]	10,3567 [1,0000]	10,8012 [0,9999]	6,41815 [1,0000]

Uwagi: AR (1) – test autokorelacji rzędu 1. AR (2) – test autokorelacji rzędu 2. Błędy standardowe i wartości p podano w nawiasach. Efekty czasowe są uwzględnione, ale nie są raportowane. System GMM (opóźnienia jednookresowe użyte jako instrumenty).

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 7. Wyniki estymacji parametrów w modelu 2 dla wskaźników stabilności banków

Zmienna	ZSC	TCR	T1R	CET1R	CAR
DEP.VAR(-1)	0,999*** (0,027)	0,688*** (0,053)	0,648*** (0,068)	0,642*** (0,067)	0,908*** (0,041)
KONST	-14,201* (7,478)	9,97*** (3,475)	11,629*** (4,021)	13,455*** (4,225)	0,167 (1,87)
DGSF_COV_DEP	0,392 (0,416)	0,255 (0,194)	0,247 (0,21)	0,305 (0,218)	0,089 (0,164)
DEP_MFI_TA	0,072 (0,045)	0,002 (0,026)	0,005 (0,026)	0,007 (0,027)	0,022 (0,026)
EX_POST	0,490 (0,630)	0,195 (0,292)	0,031 (0,297)	0,014 (0,291)	0,127 (0,142)
COVE_DEP_TOT_DEP	-0,002 (0,031)	-0,001 (0,012)	-0,007 (0,012)	-0,011 (0,011)	0,001 (0,006)
LN_ASS	0,789*** (0,301)	-0,098 (0,14)	-0,22 (0,155)	-0,323 (0,36)	0,066 (0,057)
LOANS_ASS	-0,041 (0,027)	-0,048** (0,019)	-0,029 (0,021)	-0,024 (0,022)	-0,014* (0,008)
ROE	0,136** (0,068)	0,087*** (0,027)	0,074** (0,033)	0,07** (0,031)	0,041*** (0,014)
NPL	0,059 (0,041)	-0,009 (0,014)	-0,001 (0,018)	0,01 (0,021)	-0,021** (0,009)
C_I	-0,041 (0,040)	0,026 (0,021)	0,028 (0,024)	0,023 (0,024)	-0,009 (0,01)
NET_FEE_COM_INC_ASS	2,299* (1,397)	1,526** (0,671)	1,621* (0,833)	1,342* (0,796)	0,704** (0,356)
CUR_DEP_TOT_DEP_NFS	-0,015 (0,021)	0,009 (0,008)	0,009 (0,01)	0,01 (0,011)	-0,004 (0,005)
HHI	10,968** (4,345)	3,338 (2,117)	1,94 (1,885)	0,157 (2,001)	0,949 (1,225)
PKB	0,127* (0,066)	0,065*** (0,025)	0,062*** (0,022)	0,073*** (0,021)	0,010 (0,013)
INF	-0,022 (0,053)	-0,079*** (0,025)	-0,069** (0,028)	-0,064** (0,027)	-0,013 (0,017)
PU_DT_GDP	-0,005 (0,010)	-0,007* (0,004)	-0,009* (0,005)	-0,009** (0,004)	-0,003 (0,002)

Tabela 7 (cd.)

Zmienna	ZSC	TCR	T1R	CET1R	CAR
WESTCOAST_BC	3,140*** (0,649)	0,916*** (0,237)	0,876*** (0,228)	0,885*** (0,233)	0,476*** (0,131)
COVID	-0,808 (0,902)	1,743*** (0,276)	1,629*** (0,273)	1,765*** (0,266)	-0,112 (0,167)
Liczba obserwacji	191	191	191	191	191
Liczba instr.	53	53	53	53	53
Test AR 1	-3,39377 [0,0007]	-2,45529 [0,0141]	-2,13776 [0,0325]	-2,12426 [0,0336]	-2,77311 [0,0056]
Test AR 2	-0,303465 [0,7615]	1,60862 [0,1077]	1,50848 [0,1314]	1,37723 [0,1684]	-0,756817 [0,4492]
Test Hansena	4,48252 [1,0000]	7,93105 [1,0000]	11,8531 [0,9998]	11,6775 [0,9999]	4,76238 [1,0000]

Uwagi: AR (1) – test autokorelacji rzędu 1. AR (2) – test autokorelacji rzędu 2. Błędy standardowe i wartości p podano w nawiasach. Efekty czasowe są uwzględnione, ale nie są raportowane. System GMM (opóźnienia jednookresowe użyte jako instrumenty).

Źródło: opracowanie własne.

Oszacowane modele pozwalają na sformułowanie następujących wniosków:

- Nie znaleziono podstaw do potwierdzenia hipotezy o bezpośrednim wpływie poziomu kapitalizacji i modelu finansowania systemów gwarantowania depozytów na poziom stabilności finansowej sektorów bankowych w UE. Wartości współczynników kierunkowych równań regresji dla zmiennych DGSF_COV_DEP, EX_ANTE i EX_POST nie wykazują istotności statystycznej nawet na poziomie istotności 10%.
- Brak jest również dowodów bezpośrednio potwierdzających hipotezę, że udział depozytów gwarantowanych w depozytach ogółem zgromadzonych przez banki oraz w depozytach sektora niefinansowego wpływa na poziom stabilności finansowej sektorów bankowych. Zarówno dla zmiennych: COVE_DEP_TOT_DEP_NFS, jak i: COVE_DEP_TOT_DEP współczynniki kierunkowe są statystycznie nieistotne dla wszystkich miar stabilności finansowej sektorów bankowych wykorzystanych w badaniu.
- Skala zależności finansowania banków od rynku międzybankowego (zmienna DEP_MFI_TA) nie miała statystycznie istotnego wpływu na poziom stabilności finansowej, niezależnie od rodzaju zastosowanej miary.

Wyniki uzyskane z oszacowanych modeli pokazują, że istotnymi determinantami stabilności sektora bankowego w krajach UE w latach 2015–2023 były:

- poziom stabilności w poprzednim roku (opóźniona zmienna objaśniająca);
- zmienne sektorowe lub makroekonomiczne, takie jak: ROE, NET_FEE_COM_INC_ASS, PKB, INF, PU_DT_GDP we wszystkich lub większości modeli;
- NPL, HHI, LN_ASS, LOANS_ASS dla niektórych miar stabilności finansowej.

Kolejnym istotnym wnioskiem jest dodatnia korelacja zmiennych eksperymentalnych oznaczających wystąpienie zdarzenia systemowego (kryzys bankowy na Zachodnim Wybrzeżu – WESTCOAST_BC) – istotna dla wszystkich miar stabilności oraz zmiennej COVID-19, istotnej dla wszystkich miar adekwatności kapitałowej, z poziomem stabilności finansowej. W tym kontekście należy wskazać, że w przypadku sektorów bankowych Unii Europejskiej ekstremalne wydarzenia mające miejsce w ostatnich latach zapewniły przestrzeń do wzrostu bazy kapitałowej i redukcji ekspozycji na ryzyko. Biorąc pod uwagę powyższe, wnioski z analiz nie są zaskakujące, wskazując na wysoki poziom zaufania zarówno sektora finansowego, jak i niefinansowego w zakresie gotowości do zwiększenia wartości środków powierzonych sektorom bankowym w 2023 r., pomimo problemu systemowego w USA.

Podsumowanie

Przeanalizowane w artykule raporty i dokumenty badawcze podkreślały, że unijne ramy zarządzania kryzysowego i gwarantowania depozytów wprowadzone po kryzysie 2008 r. okazały się skuteczne i przyniosły korzyści w postaci poprawy zarządzania kryzysowego, zwiększonej dyscypliny rynkowej, bardziej odpornych banków oraz poprawy ochrony deponentów. Wciąż jednak istnieją znaczące luki, które wymagają modyfikacji w planowanej nowej dyrektywie CMDI. Propozycja Komisji Europejskiej z 2023 r. nie zmieniła docelowego poziomu dostępnych funduszy, które powinny być przechowywane przez systemy gwarancji depozytów (0,8% gwarantowanych depozytów) ani mechanizmów finansowania restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji (1% gwarantowanych depozytów). Zaproponowano jednak bardziej elastyczne warunki zapobiegawczego wykorzystania środków z systemów gwarancji depozytów (Clifford Chance 2023).

Analiza empiryczna, w tym przeprowadzone badania panelowe dla krajów UE, nie potwierdziły hipotezy, że poziom kapitalizacji i model finansowania systemów gwarantowania depozytów mają bezpośredni wpływ na poziom stabilności sektorów bankowych krajów Unii Europejskiej. Nie potwierdzono również hipotezy, że udział depozytów gwarantowanych w depozytach ogółem bezpośrednio wpływa na poziom stabilności sektorów bankowych. Podobnie skala zależności finansowania działalności sektorów bankowych od rynku międzybankowego nie okazała się mieć statystycznie istotnego wpływu na poziom stabilności. Ustalenia te potwierdzają niektóre wnioski i zalecenia dotyczące reform CMDI, sformułowane przez interesariuszy, w szczególności w raporcie EBA (2023).

Ważnym wnioskiem płynącym z analizy empirycznej jest również pozytywny związek zmiennych opisujących występowanie ekstremalnych zjawisk finansowych i społecznych – tj. kryzysu bankowego na Zachodnim Wybrzeżu oraz następstw pandemii COVID-19 z poziomem stabilności finansowej. Dla sektorów bankowych Unii Europejskiej ekstremalne wydarzenia występujące w ostatnich latach były bodźcem do wzrostu bazy kapitałowej i redukcji ekspozycji na ryzyko. Analiza zmian portfela depozytowego wskazała również na wysokie przekonanie zarówno sektora finansowego, jak i niefinansowego o gotowości do zwiększenia wartości środków powierzonych sektorowi bankowemu w 2023 roku. Tak więc zarówno analiza teoretyczna, jak i zastosowany model empiryczny potwierdzają główne wnioski z debaty na temat nowej dyrektywy CMDI, zawarte również w raporcie EBA z 2023 r., że runy i paniki bankowe zależą od wielu czynników, nie tylko od zakresu i skali gwarancji depozytów w systemach DGS oraz, że niegwarantowane depozyty korporacyjne nie stanowią poważnego zagrożenia dla stabilności sektora bankowego jako czynnik izolowany.

Bibliografia

- Acharya V., Richardson M., Schoenholtz K., Tuckman B. (2023), *SVB and Beyond: The Banking Stress of 2023*, CEPR, Londyn, <https://cepr.org/publications/books-and-reports/svb-and-beyond-banking-stress-2023>.
- Baltagi B.H. (2005), *Econometric analysis of panel data*, John Wiley and Sons, Chichester.
- Beck T., Ioannidou V., Perotti E., Sánchez Serrano A., Suarez J., Vives X. (2024), *Addressing banks' vulnerability to deposit runs: revisiting the facts, arguments and policy options*, Advisory Scientific Committee No 15 August, ESRB.
- BIS – Bank Rozrachunków Międzynarodowych (2023), *Report on banking turmoil*, BCBS, Bazylea.
- Blundell R.W., Bond S.R. (1998), *Initial conditions and moment restrictions in dynamic panel model data models*, "Journal of Econometrics", 87.
- CEPR – Center for Economic Policy Research (2019), *Opcje i swobody krajowe w ramach dyrektywy w sprawie systemu gwarantowania depozytów oraz ich traktowanie w kontekście europejskiego systemu gwarantowania depozytów*,
- Clifford Chance (2023), *EU reforms bank crisis management and deposit insurance regime*, 12 kwietnia, www.cliffordchance.com/content/dam/cliffordchance/briefings/2023/04/eu-reforms-bank-crisis-management-and-deposit-insurance-regime.pdf
- Dańska-Borsiak B. (2011), *Dynamiczne modele panelowe w badaniach ekonomicznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- EBA – Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (2019), *Opinion of the European Banking Authority on the eligibility of deposits, coverage level and cooperation between deposit guarantee schemes*, 8 sierpnia, <https://www.eba.europa.eu/publications-and-media/press-releases/eba-publishes-first-three-opinions-implementation-deposit>.

EBA – Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (2023), *Report on deposit coverage in response to the European Commission's call for advice*, EBA/Rep/2023/39.

EBA – Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (2025), *Deposit Guarantee Schemes data*, <https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2024-05/a289903c-11c1-4732-a51f-a49e056585b9/Aggregated%20DGSD%20data%202023.xlsx>

ECB – Europejski Bank Centralny (2025), *Consolidated Banking Data*, <https://data.ecb.europa.eu/data/data-categories/supervisory-and-prudential-statistics/consolidated-banking-data/>

Enria A. (2023), *The CMDI package: a vital building block to improve our crisis management framework*, Seminarium SRB-ECB CMDI w Brukseli 16 października, <https://www.banking-supervision.europa.eu/press/speeches/date/2023/html/ssm.sp231016~7ae0e9d643.en.html?ref=blog.grand.io>

Eule J., Kastelein W., Sala E. (2023), *Protecting depositors and saving money*, „Occasional Paper Series”, nr 308, <https://www.banking-supervision.europa.eu/press/speeches/date/2023/html/ssm.sp231016~7ae0e9d643.en.html?ref=blog.grand.io>

Eurostat (2025), *Data*, <https://ec.europa.eu/eurostat/data>

FDIC – Federalna Korporacja Ubezpieczeń Depozytów (2023), *Options for Deposit Insurance Reform*, 1 maja, www.fdic.gov/analysis/options-deposit-insurance-reforms

FDIC – Federalna Korporacja Ubezpieczeń Depozytów (2025), *BankFind Suite: Bank Failures & Assistance Data*, 2025, <https://banks.data.fdic.gov/bankfind-suite/failures>

IADI – Międzynarodowe Stowarzyszenie Gwarantów Depozytów (2023), *The 2023 banking turmoil and deposit insurance systems. Potential implications and emerging policy issues*, www.iadi.org/en/assets/File/Papers/IADI_2023_Potential_implications_and_emerging_policy_issues_for_DI.pdf

KE – Komisja Europejska (2021), *Review of the crisis management and deposit insurance framework, Public consultation, Brussels*, https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12737-Banking-Union-Review-of-the-bank-crisis-management-and-deposit-insurance-framework-DGSD-review-/public-consultation_en

KE – Komisja Europejska (2023), *Banking Union: Commission proposes reform of bank crisis management and deposit insurance framework*, 18 kwietnia, Bruksela, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_2250

KE – Komisja Europejska (2023), *Impact Assessment Report, SWD (2023) 225*, 18 kwietnia, https://www.astrid-online.it/static/upload/2304/230418-impact-assessment_en.pdf

KE – Komisja Europejska (2023), *JRC Technical Report: Quantitative analysis on selected deposits insurance issues for purposes of impact assessment*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

Kozłowski Ł. (2016), *Banki spółdzielcze a deponenci. Empiryczna analiza oddziaływań dyscyplinujących*, Poltext, Warszawa.

Lenihan N.J. (2014), *W jaki sposób UE chroniła deponentów w czasie kryzysu finansowego?*, „Cambridge Yearbook of European Legal Studies”, tom 16.

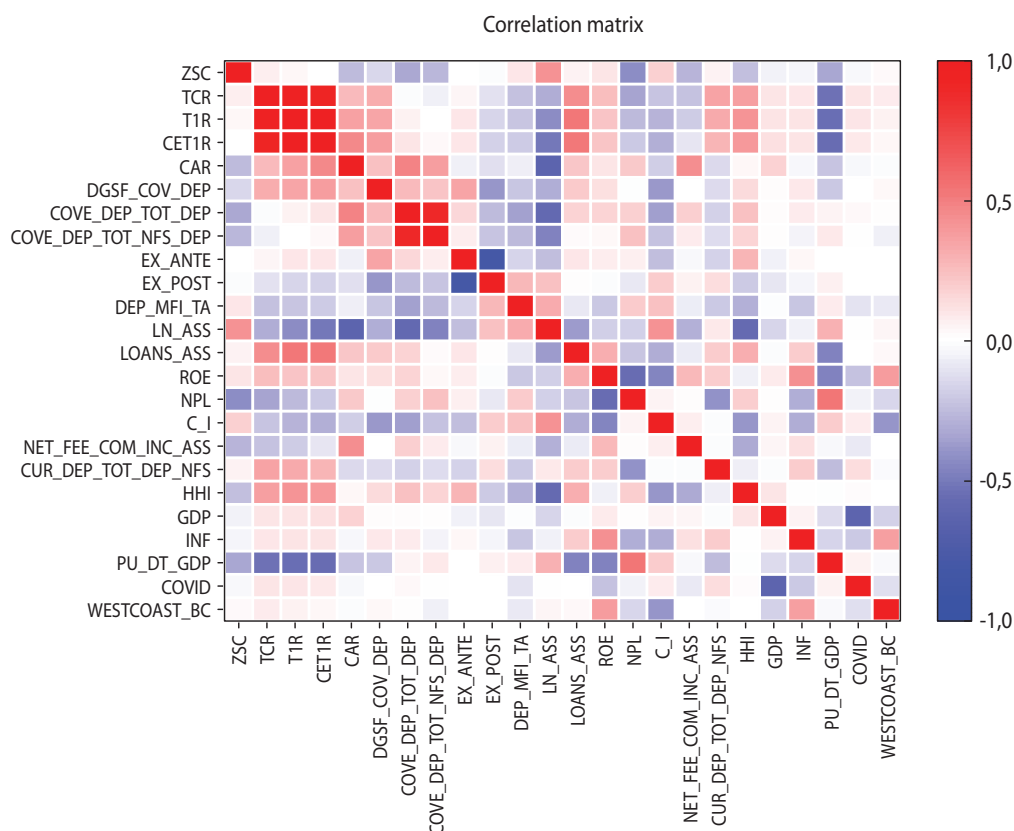
Nakaso H. (2001), *The financial crisis in Japan during the 1990s: how the Bank of Japan responded and the lessons learnt*, „BIS Papers”, 6.

Restoy F. (2023), *The quest for deposit stability*, EFDI International Conference, Budapeszt, 25 maja, <https://www.bis.org/speeches/sp230525.htm>.

Reuters (2023), *No guarantee systemic risk exception will save the next bank*, 6 kwietnia, <https://www.reuters.com/legal/transactional/no-guarantee-systemic-risk-exception-will-save-next-bank->

Trapanese M., Albareto G., Cardillo S., Castagna M., Falconi R., Pezzullo G., Serafini L., Signore F. (2024), *The 2023 US banking crises: causes, policy responses, and lessons*, „Questioni di Economia e Finanza”, No 870, lipiec.

Załącznik 1. Macierz korelacji

Załącznik 2. Podstawowe statystyki opisowe zmiennych wykorzystanych w konstrukcji modelu

Zmienna	Średnia	Mediana	Odch. stand.	Min	Max
ZSC	38,3	36,5	22,5	3,73	96,9
TCR	20,4	19,8	3,27	12,3	35,4
T1R	18,6	18,2	3,42	11,5	34,9
CET1R	17,9	17,4	3,49	10,9	34,8
CAR	8,74	8,23	2,38	5,25	15,1
DGSF_COV_DEP	1,06	0,93	0,78	-0,75	3,40
COVE_DEP_TOT_DEP	37,7	36,5	13,1	4,55	62,7
COVE_DEP_TOT_NFS_DEP	55,2	58,2	13,8	21,1	88,6
EX_ANTE	0,741	1,00	0,439	0,000	1,00
EX_POST	0,185	0,000	0,389	0,000	1,00
DEP_MFI_TA	4,55	3,29	3,92	0,000	24,0
LN_ASS	19,7	19,8	1,70	16,9	23,0
LOANS_ASS	75,6	75,3	8,06	54,1	96,5
ROE	7,55	8,14	5,62	-24,2	21,8
NPL	5,42	2,99	7,59	0,565	46,8
C_I	55,6	55,4	8,90	32,8	83,9
NET_FEE_COM_INC_ASS	0,702	0,680	0,267	0,283	1,70
CUR_DEP_TOT_DEP_NFS	70,6	72,4	14,2	25,8	95,6
HHI	0,137	0,113	0,0752	0,0095	0,356
PKB	2,66	2,60	3,97	-11,2	24,5
INF	2,95	1,70	3,85	-1,50	19,4
PU_DT_GDP	68,7	61,9	38,8	8,20	207,
COVID	0,111	0,000	0,315	0,000	1,00
WESTCOAST_BC	0,111	0,000	0,315	0,000	1,00